

Bondigh verhael van het begin en voortganh, der Vereenighde Nederlandtsche Oost-Indische Compagnie

<https://hdl.handle.net/1874/21478>

BONDIGH VERHAEL,

Dan het Begin en Dooztgaangh / der
Vereenighde Nederlandtsche, Geostroyeerde

Oost-Indische Compagnie,

Hoe de Oost-Indische ende
benaughteden (welcke lan-
den en steden / dooz So-
des gehengnisse / wegens
hare menichbildige son-
den overkomen) de ber-
standen en sinnen der
mensch en scherpen / is tot

allen tijden by erbaretheit onderbonden :
van't welcke de Angefetenen der Vereenich-
de Nederlanden geen kleyn getuygen sijn /
want so grooten / ende by nae ongehooflijck
werck / als dese naer volgens de Propagien / ten
deele / te kennen geben / onder het beleyt van
hare hooge Oberheden / en de Heeren Staten
der boozs / Landen / en sijn Princelijcke Ex-
cellentie Maurits de Nassou / haeren Gouver-
neur / noyt souden onderstaen hebben by der
handt te nemen (hoe wel een volck / uyt der
naturen tot den Koophandel genegen) ten
ware van hare erf byandt den Koninck van
Spanjen, wiens Naband en landen met haer
Schepen sy veel besochten / met arresien en
inquisitien op hare Persoonen / Schepen en
Goederen soo niet getruuniseert waren ge-
weest / so dat niet te twijffelen staet / ofte sou-
den haer met hare boorighe Koophandel en
Daerten (doe niet verder als naer 't Oost
en Noorden / boozders op Engelandt, Franck-
rijck, Spangien en sijne Eplanden / dooz de
Gibalterse Strate in de Middellantische
Zee / tot in de Levant streckende) hebben la-
ten bergenoegen / en te vreden geweest sijn :
dan siende dat die niet langer in 't openbaer /
maer bebedt en met groot perijckel moeste
gebeben worden / ende dat haer sonder den
Zee-bout niet konden erlenen : So sijn ee-
nige ingefetenen en Koopluden genootsacht
geworden / haer heyl elders te soeken : Waer
van die / welke het op de Oost en West-Indien
gemunt hadden / niet de minsten sijn ghe-
weest.

Om het werck van de Oost-Indische Daert
dan by der handt te nemen / den Spanjaert en
Portugelsen soo veel te schoutwen als eenich-
sints mogelijk was / hebben eenige der sel-
bigher / waer de booznaemste van waren / de
Heeren Iacob Valek Threfaurier, ende Chri-
stoffel Roekius, Pensionaris der Heeren
Staten van Zeelandt, nevens veel Koop-
luden / als Balthazar Moucheron, Ian Iantz-
Carel, Dirrick van Os en anderen / booz-
genomen (haer nu siende ontslagen van alle
Pauselijcke en Spaensche Decreten / by wel-
ken dooz Keyser Carel de vijfde / en Philippus
sijnen Soone / uyt de Oost ende West-Indien
geslooten waren) eenen wech te soecken lan-
ghens het Doozt-Oosten / om te zeplen ne-
bens Tartarien, nae de Landen van Cathay,
China, ende Oost-Indien, tot in de Eplan-
den van Japan, Philippinas en de Molucquen.
Tot welcken eynde dan daz ende meer ber-
schejde tochten ofte Keyfen derwaerts ghe-
daen sijn / dooz de vermaerde Zee-helden
Willem Barentsz. Iacob Heemskerck, en an-
deren / als hier naer te leesen is / dan het
schijnt dat het Godt de Heere tot noch toe
niet gelieft heeft haer den selven wech / ende
volcheren kundt te maken.

Geduerende dese Doozdtse Propagien /
hebben eenige Koopluden tot Amstelre-
dam boozgenomen / aengevozt dooz eenen
Cornelis Houtman, die de eere toekomt van
eerste aenleper deser Keyfen : dese dan nae
laughe in Portugal met verschejde Portu-
gelsen weghens de Oost-Indien, en hare daert
(uyt curieus heyt) gehandelt / alles wel on-
dersocht hebbende / is sijn doen openbaer ge-
worden / oock eyndelijcken sulcr bebonden
(bermits de bzeemdelingen 't selbige straffe-
lijcken verboden was) dat in de gebanghe-
nkste gewozpen is / daer tot sijne ontsla- inge
een merckelijcke somme van penningen van
nooden hadde / en geen raedt wetende om
daer

2 Bondich Verhael van het Begin en Voortgangh der

daer aen te geraken / heeft hem aen de gemelte Coopluyden geadjesseert / met belofte so hem helpen wilden / alicks te sullen openbaren / wat in die Landen / ende Kiepsen te doen sfont / gelijk sulcy trouwelycken uyt sijne gebangenisse verloss sijnde / vertoont heeft. Deshalven is daer op goet gebonden een andere Compagnie op te rechten / ende de selbige den naem van de Compagnie van Verde te geben / wiens Directeurs waren de Heeren Hendrick Huddyn , Reynier Pauw , Pieter Hasselaer , Ian Iansz. Carel , de Oude , Ian Poppen , Heyndrick Buyck , Dirck van Os , Syvert Pieterz. Sem ende Arendt ten Grootenhuysse. Dese bemerkende dat de passagie dooz het Noozden onseker en twijfelachtich scheen te sijn / (hoe wel het bekent sfont / dat meer als twee duysent mijlen hoeter / veel bepliger / ende minder siechte onderwozpen was / vermits de Linie Equinoctiael niet hadden te passeeren) hebben geresolveert in den Jare 1595 vier Schepen langgens den gemeene Portugesehe passagie / verby de Capo de bona Esperance naer Oost Indien, onder 't beleyt van de booznoemende Houtman, ende anderen / te senden / met intentie / en meeninge aldaer een vaert te beginnen / ende met de Indianen, insonderhepdt ter plaetse daer de Portugesen niet te gebieden hebben / eenen vasten handel van Specerpen ende andere koopmanschappen te sluyten ; om niet meer genootsaecht te sijn de selbige uyt Portugael, met groot pijnchel / te halen. Dese dan naer twee jaren en vier maenden weder t' hups komende, hoewel sonder groote pzoofytten / hebben nochtans hare / ende andere harten ontsteeken / om 't daer niet by te laten blijven / maer andermael een Bloote derwaerts te senden, het getal haerder geselschap (een overleeden sijnde) verbullende met den vzoomen ende treffelijcken koopman Gerard Bicker : dan alsoo vernamen dat eenighe andere Amsterdamsche Coopluyden / als Vincent van Bronchorst , Symon Iansz Fortuyn , Goverd Dirricksz. Cornelis van Campen , Jacob Thomasz, Ellert Symonisz. Ioncheyn , ende Ian Harmanisz, derwaerts oock Schepen wilden senden ; sijn te raede ghewozden / om elkanderen niet te verhinderen / haer te samen voegen / met meerder ernst / ende macht hare begonnen negotie te stabiliseren / en vast te stellen: Tot

dien eynde haere twee Bloote / bestaende in acht Schepen / onder het beleyt van den Admirael Jacob van Neck uyt te ruyten / welke 1598. int Texel t' zeyl gegaen is.

Desgelijcks deden in Zeelandt, so den bermaerden beerfaeckende koopman Balthazar Moucheron ; als Adriaen Heyndricksz ten Haef, en medestanders, pder mede haer Schepen derwaerts senden : t Welcke tot Rotterdam een treffelijck geselschap betweechde / het haere daer mede toe te doen / sulcy dat booznamen hier Schepen onder den Admirael Jacques Mahu dooz de Magilanische Straten ober de Zuydt Zee naer de Moluccas te bebozderen.

Ondertusschen wies meer ende meer de moet / sulcky dat eer noch eenighe van de booznoemde acht Amsterdamsche Schepen te hups gekomen waren / die selbde Compagnie in den jare 1599. weder een Bloote van dzy Schepen / onder den Admirael Steven van der Hagen toegerust heeft / die den hierden May Zee genomen hebben: Den achtsten Julius daer aen / 4. van de vorige 8. Schepen te hups komende / sijn de selbighen boozts weder onder 't bebel van Iacob Willekens derwaerts afgebaerdicht.

Daer op gebeurde het / dat haer aldaer op desen tijdt eenighe Coopluyden (bestaende meest uyt Brabanders) te samen geboecht / en te dier oozsake mede een Compagnie opgerecht / 4. Schepen toegerust hebben ; die nabens hier anderen van de Oude Compagnie in December 1599. t' Zee geraeckten ; welke alle naer een twee-jarighe repse rijckelijcken t' hups gekomen sijn. Van ondertusschen eer dese acht Schepen behouden ober quamen / heeft de booznoemde nieuwe Compagnie weder twee vaerdigh gemaecht / daer de Ouden ses toeboegden / die te samen in den jare 1600. onder Iacob van Neck t' zeyl gingen / ende naderhandt geluckelijcken op diverse tijden oberquamen. De sake dan / dus boozspzedigh / ende naer wenschen afloopende / sijn niet alleen tot Amsterdam , maer oock in Zeelandt , ende elders op nieuw diverse Schepen derwaerts te gaen / toegerust : tot Amsterdam booznamentlijck berthien / te weten vier van de Oude / ende vier van de Nieuwe Compagnie / onder het beleydt van Iacob Heemskerck , ende Ian Grenier ; nabens noch vijf besonder van de Oude

Oude Compagnie / met Wolphart Harmanfz. na de Moluccas bestineert / die alle in April 1601. uyt Texel derwaerts gingen.

Den Spanjaert dan / als niet langer konnende verbouwen den hoon ende schade / die hem dagelijks van dese Cooplupden aengebaen wiert / heeft boozegenomen haer met een machtige Bloot onberfens op 't lijfte ballen : Op hoop van dese derwaerts-gaende Schepen te vernielen / sent sijne Armade bestaende in derthien wel gemonteerde / ende geaende Oozlogh Schepen / t' Zee / die in May / op de hooghte van beerthien graden / acht van dese Oostindisch-Waerders ontmoeten : De Hollanders siende haer getal / ende krachten ongelijck / hoe wel nebens het Oost volk met Soldaten versien / nochtans te swack tegens so groote menichte / hebben echter den moet niet laten vallen / en den Spaenschen Vice-Admiraal so onthaelt / dat te moede wierde de Hollanders te verlatē.

Het jaer daer aen / zijnde 1602. zijn drie Schepen uyt de Indien ryckelijken geladen ober gekomen / met tijdinge / dat den Konink van Achin getracht hadde / twee van Mouchherons Schepen / uyt ghebaren in den jare 1599. te overballeen haren Oberste Cornelis Houtman sulcks met het leben bekoopende / dan dat met nalatige eenige gebangenen het ontkomen waren 't Welcke Paulus van Caerden, met Pieter Both in 't selvighe jaer uytgebaren / eenighe tijdt daer naer / aldaer komende / de saken onbewust zijnde / heeft moeten besueren / midts den Konink dooz een Franciscaner Munnick / als Porugelche Ambassadeur (tot dien eynde van Malacca aldaer gekomen) opperupt zijnde alle middelen aengeewent heeft / om hem sijn Schepen afhandigh te maken. Sulcx dan misluct / en den Konink hem van de Portugefen mislept siende / heeft naermaels de Bloote onder Laurens Bicker, inden jare 1601. uyt Zeelant gebaren / vriendelijcker onthaelt / ende wel geladen t' hups gesonden / daer mede overkomende eenige sijnre Ambassadeurs : Dese Schepen aen 't Eylant St. Helena verbershende / is by haer ter reede gekomen / een oberrijcke Portugelche Caraecke / die bevochten / overtwelbichden / en in 't Waderlandt bzachten. Dese vriendtschap heeft by noch in 't selve jaer mede aen Ioris Spilberghen, ende de sijnen / betoont.

Den Spanjaert meer en meer bemerckende dat met geweld niet konde uytgerecht werden / heeft het bosfen-bel aengedaen / haer dooz de Portugysen, by alle Indiaensche Koningen en Dozfen / booz erklose / meynveedige Zee-robbers / ende Schelmen uptschelden / foeckenden haer ober al op den bleefbanck te bzingen / gelijck het selvige uyt de naerbolgende genoschfaem is blijckende.

Dit dan de Heeren Staten en sijn Excell. Mauritius hooghloflijcker memorie / vernemende hebben goet gebonden / booztaen de derwaerts gaende Schepen met hare Commissie en bestel daer tegen te wapenen / om de Portugefen, en alle die haer den handel soude willen bekommeren / bypandelijck aen te taggen.

Welcke gelegentheyte den Wanhaftighen Jacob Heemskerck mede wel heeft weten te gebuycken / want met twee Schepen van sijn Bloote / van booz Bantam schepdende / om tot Iohor sijn ladinge te foecken / is hem ge moet / een rijcke gelaede Karaecke / komende van Maccaa ofte China, op hebbende ober de sefen hondert zielen / die met groote courragie aenbiel / ende so met het geschut tracteerde / dat indien 't leben behouden wilden / gedwongen waren haer / op goet quartier (het welke achter volcht is) ober te geven. Wat geboelen de Portugefen als doen van 't oberen deser Karaecke / en der Hollanderen beleefttheyt gehadt hebben / kan uyt dese twee naerbolgende Brieven (by haer aen den Admiraal en de sijnē geschreben) bespeurt werde. Waer van de eerste aldus is luydende : Het is een oudt gebruyck wanneer Koningen ende Regeerders oneens zij, dat als dan de Onderfaten in hare persoonen ende goederen beschadicht werden : dewijle het geluck uwen Admiraal soo veel gunste getoont heeft, dat de Karaecke uyt China komende, in sijn handen gevallen is (hoewel niet sonder Godts onbekende Oordeel geschiet) so hebbe niet willen onderlaten u met dese nevensgaende ververginge (tot erkenenisse uwes, ende des Admiraels gehouden woort, aen mijne Portugefen bewesen) te vereeren, met belostenisse 't selvighe ten allen tijden te gedencken, ende in dier gelegentheyte weder te toonen. Niet meer dan dat Godt Almachtigh u wille behoeden. Geschreven door den Secretaris Paulo Mendes di Vasco in Malacca / op den 9 Meert

4 Bondigh Verhael van het Begin en Voortgangh der

1603 *Rugulos Franmanis/ Andreas Fernandes/ Dominigo de Monte/ Isaac de Gufgago.* De tweede als volgt. Den Oorloge is onseker ende twijffelachtich, waer van de overwinninge alleen in Godes handt staet, de menschen niet als bloote instrumenten daer toe sijnde. Het geluck heeft u gediend in 't ontmoeten ende overwinnen van de overrijcke Karaecke, vol Koopluyden, Wijven ende Kinderen, ten Oorlooghe onnut ende onbequaem; het bedroeft mijn, dat niet my met mijn Schip bejegt zijt, so soude ghy hebben konnen bescpeuren het onderscheydt tusschen Soldaten ende Coopluyden, in 't verweren ende beschermen haerder Schepen. Wat de *Hollanderen in China* wedervaren is, bedroeft mijn ten hooghten, sijnde de geringe oorfsake tot so sware straffe. Doch sijt verlekert, dat den aendrijver deses in hechtenisse is, en het met den hals sal moeten bekoopen: Wat Schepen van u Natie in *China* ofte de *Moluccas* bekomen hebbe, sijn wel ontloft, doch niet te min ben haer vrient geweest. Sende u hier nevens het tegenwoordige Schip, met u wederkeert volck, dat de *Portugesen* der veroverde Karaecke hier aengebracht hebben, 't welcke altijt erkennen sal, doch grooter soude die wesen, so ghy mijn wilde laten volgen den Capiteyn, nevens den Pater Broeder *Anthoni* met de resterende *Portugesen*; die noch by u moghen sijn, ende dat met den Coninck wilde handelen, dat wy weder mochten bekomen, het volck met de *Chinesche* Ioncke verover. Datum *Malacca* den 9. Martij 1603. *Fernando Dal-Buquerque.*

Ten selbige tijdt is naer een dyp-jarige reyse te *huys* gekomen den hermaerden *Olivier van Noort* sijnde dooz sijn *Keeders* *Pieter van Beveren*, *Hugo Buse* ende *Ian Benningh* *Koockebacker*, in September 1598. uyt het *Goe-reelche Gat t' Zee* gevonden; sijn meesters *Alcynie* profijtten, doch sijn lantslupden grootte eere ende roem toe bzeigende: vermits het nu met de *Portugelen* ende *Engelschen* gemeen hadden; dooz de *Magalanische* strate de *Werelt* omme gebaren te hebben.

Den handel ende baert dagelijchs op de *Oost-Indien* toe nemende / soo openbaerde hem echter een swarighepdt / die haer aller *Ondergangh* dzeighe: namentlijck / dat soo verschepe Compagnien / geen beter *correspondentien* / ende innerlijcke commu-

nicatien met den anderen hielden / als de sake wel berepste / hare Schepen dickmaelst te veel op eene Haven bestineerde / streckende tot haerder schade / ende der varende *Maets* ongenuchte. De *Heeren Staten Generael* / dese swarigheden te gemoet siende / resolbeerden de *Bewint-hebber* van dese *Compagnien* / so van *Holland* als *Zee-landt* dooz haer in 's *Gzabenhage* te daghbaerden / al waer met bewilliginge haerder *Hoogh-mogentheden*, ende gemeene toestemmige / de doozs *Compagnien* verdzagen sijn / dooztaen een lichaem te sullen wesen; welck verdzach de *Hooghe Overicheden* met een *Gen-en-twintich jarich Octroy* / van dato den xx. Martij. 1602. bebesticht hebben / als uyt het naer-bolgende te sien is.

DE *Staten Generael* der *Bereenighe Nederlanden* / Allen den geen die desen tegenwoordigen sullen werden getoont / Saluut. Soen te weten: Aengesehen den welstant der *Bereenighe Nederlanden* principelijch is bestaende in de *Navigatione* / handelinge / ende *commercie* / die uyt de selve Landen ban alle ondtijden gebeyden / ende ban tijdt tot tijdt loffelijck vermeerbert sijn / niet alleen mer de naebure Koninkrijcken ende *Landtschappen* / maer oock met die verder ban dese Landen in *Europa* / *Asia* ende *Africa* gelegen sijn / ende dat beneffens s de selve in de naeste tijen jaeren herwaerts by eenige principale *Koop-luyden* der doozs Landen / *Lief-hebbers* van de *Navigatione* / handelinge ende *commercie* / op bzeende Landen / in *Compagnie* binnen der *Stad Amsterdam* / opgerecht met groote kosten / moere ende persichelen / by de handt genomen is / die seer loffelijcke *navigatione* / handelinge / ende *traffique* op de *Oost-Indien*: daer ban de *apparentie* goet ende groot gebonden sijnde / waren onlanghs daer na by verschepe andere *Koopluyden* / so in *Zelandt* / op de *Mase* / als in 't *Noorder-quartier* ende *West-Bieslant* / mede gelijcke *Compagnien* opgerecht / ende de doozs *navigatione* / handelinge ende *commercie* / danieljch by de handt genomen: 't welck by ons geconsiderert / ende rijpselijck overwoogen weseude / hoe vele de *Bereenighe Landen* / en de goede ingesetend der selver / daer aen gelegten was; dat de selbige *Navigatione* handelinge in *commercie* / onder een goede generale oydje / *politie* / *correspondentie* ende *gemeenschap* beleyt / onderhouden en vermeerbert werde / hadden goet gebonden daer toe *Bewint-hebbers* der doozs *Compagnie* dooz ons te beschijffen / ende dese selve te *proponeren* / dat *ertick* / *dienfelic* ende *proffittich* / niet alleen dooz de *Bereenighe Landen* / maer oock dooz allen den geen die dese loffelijcke handelinge by de hand genomen hebben / ende daer inne waren *participerende* / soude wesen / dat ban de selve *Compagnie* bereenight / ende de doozs handelinge onder een vaste ende sekeren *enigghent* / oydere ende *politie* / soude mogen gemeyn gehouden / gebeyden / ende vermeerdeet worden / dooz alle de *ingesetenen* der *Bereenighe Landen* die daer in souden belieben te *participeren*: Het loelck by den *Scheputeren* der selver *Compagnie* wel verstaen / ende oover sulchs / na verscheyden *communicatien* / *deliberatien* / *inductien* ende *rapporten* / tot bereeniginge gebzacht sijnde / hebben by nae rijpe beraefflinge / daer on gehouden tot verdooringe van den welstant der *Bereenighe Landen* / eensamenlijck het

proffijt

proffijt van alle de Ingeleeren der selver / de boozfs. vereeniging geaccert / en bedeligt / ageeren en beweygen by desen / upt souveraine macht en autoriteit / oock met vaste wettenschap / onder de pointen / bygheden en boozfeden / hier na verklaert / als in den certijc :

A. Dat in dese equipage tot dienft ende proffijt van dese Compagnie / de Kamer van de Bewint-hebbers sijnen Amsterdamm sal hebben te behoorden ende te besorgen de helft / de Kamer van Zeelandt een vierde-part / ende de Kameren op de Mase / Noordt-Hollant / ende West-Indiëlandt / eich een achte part.

B. Dat soo dichtsij als het van noode sijn sal een generale vergaderinge ofte college upt de boozfs. Kiameren te honden / die gehouden sal werden van scheidtjen personen / daer inne upt de Kamer van Amsterdamm sijnen comparen acht / upt Zeelandt vier / upt de Mase twee / ende van gelijcken upt Noordt-Hollant twee / wel versaeude dat den scheidtjenden persoon by gebeure van die van Zeelandt / Mase ende Noordt-Hollant / sal werden in de vergaderinge gehacht by de meeste stemmen / van welcke personen alle saken / dese vereenighde Compagnien aengaende / sullen verhandelt werden.

C. Dat de boozfs. Collegie / als het beschreven sal worden / sal te samen kointen / om te resoluieren / wanneer men sal equiperen / mer hoe veel schepen / waer men die sal senden / ende andere dinghen den handel betreffende ende sullen de resolutien van 't boozfs. Collegie by de boozfs. Cameren van Amsterdamm / Zeelandt / Mase / ende Noordt-Hollant ge-effectuereert ende in 't werck gesiet werden.

D. De condicatie ende vergaderinge van 't boozfs. Collegie sal gehouden worden in 't eerste seg jaren binnen Amsterdamm / ende twee jaren daer nae in Zeelandt / ende soo boozfs. gebuerende dese vereeniging.

E. De Bewint-hebbers / die van wegghen dese vereenighde Compagnie van hussen sullen reysen / daer toe gecommittreert sijnde / 't sijn om in het boozfs. Collegie te vergaderen / oft in eenige andere besonnen / sullen booz hare dagh-gelden hebben tot d' onkosten vier guldens / de schupe ende waggen-byachten daer inne niet begrepen / wel versaeude dat hier inne niet begrepen en sijn die van d' ene stadt in d' ander reysen / om de respectie Kameren te frequenteren als sijngebers d' selver / de welcke een reys-gelden noch dagh-gelden sullen genieten.

F. Of 't gebeurde dat in 't Collegie eenige swaerwichtige saecken boozbieden / daer inne de Collegianten niet wel en konden verbaagen ofte accorderen / ofte daer sijn haer sels souden in beswaert binden / omme malhanderen te oerstemmen / dat het selve sal gelaten worden tot onse berislaringe ende decisie / ende 't gene dien aengaende goer gebonden sal werden / sal achtervolgt ende nae gehouden werden.

G. De vereeniging ende Compagnie sal beginnen ende aenhangh nemen met desen jare 1602. ende sal gebueren tot den tijdt van een-en-twintigh jaren achtervolgende / midts dat men 't elcken tien jaren een generael stor ban rekeninge sal maken / ende sal elck een 't egnede die jaren byz staen te mogen daer upt schepen / ende sijn gelde na hem nemen / wel versaeude dat van de tegenwoordige equipage ende upreedinge van dese schepen / die binnen desen jare sullen updaren / by-sonder rekeninge gedaen sal werden.

H. Ende sullen de onkosten die by de participanten van de eerste rekeninge in Oost-Indien / ofte in de Enghie van Magalanes / daer dese Compagnie getraffiqueert sal hebben / sullen wesen gedaen / ende die de participanten van de volgende rekeninge te daer sullen mogen kointen / ofte tot wooydel strecken / die van de tweede rekeninge byaghen ende gelde de helft / ofte soo veel min als het Collegie van de scheidtjien sal behouden in redelicheit te behooren.

I. Ingevalle eenige participanten / van dese aen-

staende reys-gene genoeghen Compagnie aen dese vereeniging / haer gelt naer hant begerende te nemen / ofte de beboofde somme op-seggen / 't selve mogen doen / mitz dat men hantuppen geboen sal ten siddentant van seben ende een half ten hondert / ofte meer / nae dat hen toege-seft is.

K. Alle ingeseten van dese Landen sullen mogen in dese Compagnie participieren mer so weynigh ende soo veel penningen als het hun gelieven sal / dan of het gebeure datter meer penningen worden aengeboden of gepretereert / dan de navigatie wel soude versippen / sullen die geenen die in de Compagnie hebben meer als dertigh-duysent gulden / moeten nae rate ende proportie hant capitaal minderen / omme anderen plaats te geben.

L. Ende sullen d' Ingezetenen by openbare affisje van bijteten / ter plaets die men gewoonlych sijz bijteten te affigieren / binnen den tijdt van een maent nae daer dese gewerchshout werden / dat sijn binnen den tijdt van vijf maenden / ingaende primo Aprilis eerste-homende / in dese Compagnie sullen werden geadmiteert / en hare penningen / diese sullen willen inleggen / mogen opbyngen in die termijn / te weten ongevaerlijck een depart / tot de toerustinge booz den jare 1603. noch een derdepart booz de equipage ban den jare 1604. ende 't resterende derdepart booz de upreedinge van den jare 1605. een maent daer nae dat sijn daer ban / van de Bewint-hebbers sullen sijn vermaert / gelijcke waerschonwinge sal worden gedaen in de maent van Decert / booz de equipage ban de eerste elf jaren ban den Oertrype / te weten in den jare 1612.

M. Die schepen / die van de reys wederkeeren / sullen wederomme inkomen ter plaets daer se upregeest sijn / ende of dooz fortune van weder ofte wint / die schepen in het ene quartier uptgaende / aenquamen in het ander / als die van Amsterdamm / ofte het Noordt-quartier / in Zeelandt of op de Mase / ofte die van Zeelandt in Hollandt / dat niet te wint elcke Kamer het bewint ende administratie ban haer upgefonden schepen ende koopmanschappen sal behouden / midts dat van de Bewint-hebbers van de selve Kamer gehouden sullen sijn / haer sels in persoon ter plaets te leren binden / daer de schepen ende koopmanschappen aengekomen sijn / ende gewinige facturen daer ober in sullen mogen stellen / maet in geballe haer sels mer gelegen waer te reysen / dat sijn al ban de Bewint-hebberen van de Kamer / daer de schepen gearriveert sijn / tot d' administratie sullen commiteeren.

N. Als d' een ofte d' ander Kamer spreepen ofte ander koopmanschappen van Indien aengekegen heeft / ende andere kameren geen en hebben / ofte noch geen en hebben ingekregen / dat in sulcken geballe die Kamer / die geprobideert is / de andere kameren op haer versoek naer gelegentheyt van de sake sal probieren / ende elcke maal meer seiden / als sijn upverhocht sullen hebben.

O. Dat men de rekeninge van de equipage ende uprustinge van de schepen / mer de dependienten van dien / sal doen drie maenden nae het vertreck van de schepen / ende een maent daer naer / omme aen de scheidtjibe kameren senden : ende ban de retouren / sullen de kameren / so dichtsij by d' versoek worden / staet aen malhanderen ober-senden / ende de rekeninge daer van sal men soo haest slupen als doenlijch is : ende de generale rekeninge nae tien jaren sal geschieden in 't openbaer / midts datter altooren bijteten aenreklagen sullen worden / om elck een te waerschonwen / die ober d' andere der selver sal begeren te kointen.

P. Ende sullen die kameren gehouden wesen / aen de Probintien ofte Steden / der welcke Ingeseten in dese Compagnie ingelept sullen hebben vijftigh-duysent-gulden / ofte daer boven / ober te senden / so waermeer daer retouren sullen kointen / staet ban de ingehom-

man

6 Bondigh Verhael van het Begin en Voortgangh der

men Carga/oenen : als oock staet van de penningen gesmeect van de vercochte koopmanschappen / by so verrees van de Probintien of die Steden sulchs te doen vercocht worden.

§ D. I. Ende so eenige Probintien goet bonden eenen Agent te stellen / die welke de penningen up de respectie Probintien verkanfelde / om die in een maffte te leggen / ende dan de retouren ende inkomsten betalinge te boordten sal die kamer / daer siddanigh Agent de penningen ingezacht heeft / den seiben moeten toelaten nees in de boofjs. kamer / om albaer goetnoezere te mogen werden van den staet van den upgeben ende inkomsten / misgaders de upt-schulden ende in-schulden van den Comptoire / behouden dat die penningen / by den boofjs. Agent ingezacht / sullen monterten tot somme van huffigh duffent gulden ofc daer hoben.

§ D. II. Alffer van de retouren biss ten hondert in rassa sal wesen / sal men aen de participanten updeeltinge doen.

§ D. III. Ende sullen de respectie kameren bestient worden by de tegenwoordige Bewint-hebbers / als naemelijc : de kamer van Amsterdam by Gerard Dieker / Krijnrick Paulus / Pieter Dircks. Hasselaer / Jacques de Pleaer / Jan Jans. Carel / Bernard Berckelings / Johan Poppe / Hans Hunger Hendrick Burch / Louys de la Berque / Gerrick van Os / Francois van Hove / Elbert Lucas. Isaac le Meer / Zwert Pieterck. Dem / Gerard Krijnrick / Marcus Vogetaer / Jan Harmens. Geur Dircks. Burcherck Wachmans / Lenart Kap / Albert Spimonck. Jonckheyn ende Kreut ten Grootenhuyse.

§ D. IV. De kamer van Zeelandt by Adriaen Hendrickx. ten Haef / Jacob Boreel / Jan Lantwercht. Coole / Jacob Pieterck. de Waert / Cornelis Weuninck / Adriaen Bommene / Laurens Daer / Everhard Breker / Arnout le Clerck / Arnout Verhooven / Gerard van Schoonhoven / Nicolaes Pieterck. Balghazar van Dierden / ende Balghazar de Moncheron.

§ D. V. De Camer van Oelft / by Jan Jans. Lodesteyn / Arnt Jacobck. Lodesteyn / Dirck Duffyns. van der Duffen / Gerard Dircks. Meerman / Coenelisk Adriaens. Bogaert / Michiel Jans. Pasbout / Willelm Jooften Debel / Dirck Gerrits. Meerman / Jan Haer / Jacob Sanders. Balvaen / Hendryck Oete / ende Jasper Meerman.

§ D. VI. De Camer van Rotterdam by Fob Pieterck. van der Meenden / Willelm Jans. Franck / Gerrit Puggens / Pieter Lenartck. Busch / Joann van Weezen / Willelm Jans. van Loon / Jan Jacobck. Mus / Adriaen Spiering / Coenelisk Martelief de Jonge.

§ D. VII. De Camer tot Hoorn by Laef Jacobck. Spruyt / Coenelisk Coenelisk. Deen / Willelm Pieterck. Cap / Pieter Jans. Lorne.

§ D. VIII. Ende de Camer tot Enckhuyfen by Lucas Gerrits. Willelm Coenelisk de Jonghe / Jan Pieterck. Schram / Hendryck Spinter / Jan Laurick. van Loofen / Dirck Dircks. Pelsser / Giffrecht van Haerrensteyn / Bart-hour Jans. Dreenhuyfen / Jacob Jacobck. Huloopen / Francops du Gardijn / ende Willelm Basser.

§ D. IX. Enige van de boofjs. Bewint-hebbers komende afslijgh te worden / ofte andersins up den dienst te schyden / sal die plaecse overlesen moghen blyven / ende niemant in de afgeslozzen ofte uptgeschepen plaecse moeten gesurogeret werden / 't en ware die van des selve Camer anders goet bonden / tot dat de Bewint-hebberen / der respectie Cameren gekomen sullen wesen op 't na-bolgende gecal.

§ D. X. De Camer van Amsterdam op twintigh perssoonen / die van Zeelandt op twaelf / die van Oelft op seben die van Rotterdam op seben / die van Enckhuyfen mede op seben / ende die van Hoorn op gelyck gecal.

§ D. XI. Maer penant van 't boofjs. gecal komende te stercken / ofte oock anders up den dienst te gcraken / sullen d' andere Bewint-hebbers van de Camer / daer sulchs gebaet / binnen den tijdt van twee ofte uytterlijcken die maenden nominieren drie bequame gequalificeerde perssoonen / ende de selve de Heeren Staten van de Probintie / daer het Collegie resideert / ofte den geenen die by henlupden daer toe sijn te committeren / boozdzagen / om reuen daer up in de plaecse van den oberleeden / ofte die up den dienst anderling is gcracht / gehoren te worden / na de oorde daer op genomen.

§ D. XII. De Bewint-hebbers sullen op sere / eett ende vromigher / solemnelich beloben / dat sij sich in haer administratie wel ende getrouwelich sullen draegen / goede ende drugheliche rekeninghe honden ende doen / en de meeste van de participanten niet meer boozdzegels doen / in het opbeuren van de penningen / tot de uytredinge noodigh / ende uptdeelinghe van de retouren / als de minste.

§ D. XIII. Ende die naer desen tot Bewint-hebbers sullen werden gchoren / sullen van hun eghen in de Compagnie moeten resquieren / elck ten minsten duffent ponden Vlaems / van de Bewint-hebbers tot Hoorn ende Enckhuyfen sullen moghen volstaen / midts inleggende ten minsten biss hondert gelycke ponden.

§ D. XIV. Sullen boofjs gemeten boofjs probisse van de uytredinge een ten hondert / ende oock soo veel van de retouren / welke probisse sal verdeelt worden / de Camer van Amsterdam de helft / de Camer van Zeelandt een vierde-part / ende de Camer van de Wafse ende Hooyde-Hollande elck een achtfte-part / sonder regard te nemen of d' een ofte d' ander meer ofte min penningen inbrengt / ofte speceren als sijn coningent verhoort.

§ D. XV. Mer verstaende dat de Bewint-hebberen niet sullen mogen tot de laste van de Compagnie te brenghen / eenige probisse van penningen boofjs de Compagnie te lichten / ofte de WAREN te beneficieren / nochte penant anders committeren tot laste van de Compagnie / omme de uytredinge te verhojderen / ende de WAREN daer toe noodigh hoopen.

§ D. XVI. Ende dat den Boeck-houder / Cassier ende Dienaar / ofte Camer-bode / sal gesalarificeert worden van de Bewint-hebberen van elcke respectie Camer / sonder sulchs te moghen brenghen tot last van de participanten.

§ D. XVII. Of 't ghebeurde / dat onder d' een ofte d' ander Camer penant van de Bewint-hebbers in sulken staet gcrachte / dat hy niet en konde voldoen / 't gene hem sijnne administratie aengaeude betrouwt ware / ende daer boofjs enighe schade mochte komen / sal sulchs wesen tot laste van de penningen / onder de selve Camer resquiterende / ende niet tot schade van de generale maffte / dies sullen de penningen / welke de Bewint-hebbers in dese Compagnie hebben / specialijck verbonden sijn boofjs haer administratie.

§ D. XVIII. De Bewint-hebbers van de respectie Cameren sullen responderen boofjs haer Cassiers.

§ D. XIX. Ende op dat het boofjsneuen van dese Compagnie niet merder d'acht up-gebort mach werden tot welstant der Genuerde Probintien / conservatie ende argumentatie der neeringe / misgaders tot profijt van de Compagnie. Soo hebben by de boofjs. Compagnie gectroepert ende geacordeert / octroyeren ende acordeeren midts desen / dat niemant / van wat qualiteyt ofte conditie die yn / anders van die van de boofjs. Compagnie up dese Vereeninghe is anden / sal mogen baren binnen den tijdt van een-en-twintigh jaren eerst-komende / beginnende met desen jare 1602. inclusys / beoosten de Capre de Bourne Esperance ofte boofjs de Straet Magellanus / op de berbeurte van de schepen en goederen / blyvende in haer geheel de concessien boofjs desen

desen geveben aen eenige Compagnie / omme te varen
doop de boorz. Straet van Maagellanes / behoudelic
dare hare Schepen vnr dese Landen sullen affende
kunnen vier jaren naer dat des / op pene van te ver-
loefde: effect van de boorz. concessie.

§ § § § §. Item / dat die van de boorz. Compagnie
sullen vermogen brootten de Capo van Boneafperance /
mit schabers in en doop de Enchte van Maagellanes met de
Princen ende Potentaten verbinckende te maken / ende
Contractien op den naem van de Staten Generael van de
Vereenighe Nederlanden / ofte Hooge Oorichtheden
der selver / Alsdra gaders aldar eenige sojereffen ende
verkeertheden te bouwen / Gouverneurs / Doich van
Bozloge / ende Officieren van Justitie / ende tot andere
nootliche diensten / tot conservatie van de plaetsen / on-
derhouinge van goede oeffeninge / politie ende Justitie /
eensameylsch tot bozderinge ende neeringe te stellen / be-
houdelic dat de boorz. Gouverneurs / Officiers / Volk
van Justitie / en Volk van oozloge / sullen Eedt van
getrouwicheit doen aen de Staten Generael / ofte de
hooge Oorichtheden boorz. ende aen de Compagnie / soe
veel de neeringe ende trafficque aengaet / ende die sullen
de boorz. Gouverneurs ende Officieren van Justitie af-
stellen / by foo verve se behinden dat de selve hun qualich
ende ontrouwelic diagen / met dien verstaude dat sy
luppen de boorz. Gouverneurs ofte Officieren niet en
sullen beletten herwaerts toe te komen / om hare doer-
aenende ofte slachten / soo sy eenige neppen te hebben / aen
om te doen / ende dat die van de Compagnie t' eicher
verderkomste van de Schepen / gehouden sullen wesen de
Heeren Staten Generael te informeren van de Gou-
verneurs ende Officieren / die sy in de boorz. plaetsen
sullen hebben gestelt / om hunne commissie alsoan ge-
greect ende geconfermeert te worden.

§ § § § §. Ende so die van de boorz. Compagnie
op eenige plaetsen bezoghen en qualich gehandelt woer-
den / of dat in t' verrouwen van eenige penninge oof-
hoopman/chappen de selve / sonder restituce ofte beta-
linge daer van te genieten / gehouden wieren / dat sy die
schade naer gelegentheit der sake / naer dan sy best ver-
moghen sullen / doen repareren / doop alsilche middelen
almen geboeghlich sal konnen: Behoudelic dat de
Schepen hier te lande wederkomende / sy rapport sullen
doen van de gelegentheit van de sake / aen t' Collegie
van de Admiralteit / in t' quartier daer die sullen aen-
komen / met verstaude / dat die van t' boorz. Collegie
eenige verklaringe doen / daer by die van dese Compagnie
haer binden bestaert / sy luppen daer van aen ons
sullen mogen pzooceren / ende salken de goederen onder
behoelighen inventaris gebeneficeert worden / by die
van de Compagnie / t' en waer penant anders dan den
Kiscael hem partij maecte / ende by ingebrachte goe-
den reclameerde / in welken gevalle de boorz. Goederen
geadministreert sullen worden / gelijck van de sen-
tenre van die van de Admiralteit verklaert sal worden
te behooren.

§ § § § §. Of het gebeurde dat de schepen van
Spangien / Portugael / of onderweghen vanden / die
schepen van dese Compagnie vandenich aenraeten / ende in
t' verken eenige der vanden schepen veroverd wien-
den / dat de selve veroverde schepen ende goederen sul-
ken verdeelt werden na de oorde van de landen / te wien
het land ende Admirael genierende daer van hare ge-
zekeghheit / mits dat booren afgetrochen sal worden die
schade die de Compagnie in rekontre sal geleden hebben
ende sullen die van respectie Admiraliteiten / daer de
schepen sullen aankomen / de kennisse nemen van de
behoelichheit van den vrisse / sijnde benezuelich
de administratie van de goederen by die van de Compagnie
niet onder de behoeliche Inventaris / so booren geseyt
is / ende den gegaberden by sentenre bygehouden te
pzooceren.

§ § § § §. Dat de specerpen / Chinische zijde /
ende carotte livaeten / die by de Compagnie vnr Oost-
Indien sullen werden gebract in t' inhoemen nocht up-
gaen / mit meer sullen worden belast / als by nu belast
sijn / volgende de lijste ende de generel verklaringe / noos-
pende de goederen in de selve niet gespecificeert ende in t'
eynde van dien gestelt.

§ § § § §. Datmen geene schepen / geschur nochte
amunitione van dese Compagnie sal moeg n men tot dien-
ste van den Land / dan met consent van de Compagnie.
§ § § § §. Item / dat de specerpen van de Compagnie sul-
ken verhoort worden op eenderlep gewichte / in de swaerte
van die van Amsterdam.

§ § § § §. Dat die van de Compagnie in de respectie
kamenen sullen vermogen hare specerpen te oberlaen /
met sy binnen scheeps-boort ofte in de pachtuypen / ende
dat sonder daer van eenigh Accijs / Impost / ofte Waarg-
aelt te betalen / mits dat de specerpen / op haer boorz.
gewichte niet sullen worden getanspoort / maer ver-
hocht sijn: / gemogen sullen worden / ende t' verch van
de Waage betalen sullen / gelijck andere goederen de Wa-
ge subject sijn / so dickmaels als die sullen verhocht
ofte verberet werden.

§ § § § §. Item / dat men geene Bewint-hebbers
petsoonen ofte goederen sal mogen belasten ofte bekom-
meren / om van de selve te hebben rekeninghe van hare
administratie in de boorz. Compagnie / noch ter cause
van gage van eenige Commissen / Schippers / Brie-
luppen ende Boorz-gesellen / ofte andere petsoonen ten
dienste der Compagnie aen-gemenen: maer die desen
mengaende pet tegen haer sal willen pzetenden / sal ge-
houden sijn de selve te trecken booz hare ordinare
verhoers.

§ § § § §. Dat de Proboosten van de Compagnie
sullen mogen apprhenderen aen landt her Scheep-
volck dat hem in dienst heeft geveben / ende de grappjen-
derde t' schepe mogen brengen / her sy in wat steden /
plaetsen / ofte jurisdictie van dien / de selve sonde mogen
bebonden worden: mits dat de boorz. Proboosten daer
tot te vooeren sullen aenpfehen den Officier ende Bur-
germeester van de stede ende plaets.

§ § § § §. Ende tot erkenntisse ende recognitie van
desen Oorlope / ende t' gene boorz. is sullen die van de
boorz. Compagnie aen ons betalen de somme van bys-
en-twintigh duysent ponden / tot veertigh grooten
Dlaens t' sinck / die wy inleggen in de equipagie van de
eerste thien jaren ende rekeninghe / daer van tot voffice
van de Generaliteit genooten en gedagen sal wintt ee-
ne restique / gelijck alle andere participanten in dese
Compagnie sullen genieten en dygen.

§ § § § §. Ende wanneer eenige schepen van de reyse
sullen verckeren / sullen de Generaels ofte Comman-
deurs oder de vloote / schip ofte schepen / gehouden wesen
in t' aenkomen te doen rapport van hare reyse / en
daer van schriftelijck relaens / soo sulcks bereyscht wert /
ober te geben.

§ § § § §. Alle welcke volcgen / boozdelen en bys-
heden / hier boven verstaelt / wy geordonneert hebben / en
ordonneren mits desen / dat achtervoight en onderhou-
den sal worden by allen en eenen pegelicken van de
Onderfacen en Ingeferenen her Vereenighe Landen / sonder
daer tegens / directelijc ofte indirectelijc / noch binnen de
Vereenighe Landen / noch daer buyten te doen ofte doen
doen in eeniger maniere / op pene van daer ofte als belei-
teren van her gewene beste der Landen / en obeitreders
van onse Oudnmanne ende Bevelen / aen lijf ende goet
gestraft te worden: Entbeden daeromme / ende Beve-
len wel expresselic aen alle Gouverneurs / Justicieren /
Officieren / Magistraren ende Inwoonders der Vere-
eenighe Landen / dat sy die boorz. Bewint-hebbers
rustelijc / ende bydelijc laten genieten / en gebuyken
het volkomen effect van desen Oorlope / Consent ende

8 Bondich Verhael van het Begin en Voortganch der

Privillegie / cesserende alle contradietien ende empesche-
nienten ter contraven / want top 't selve ten dienste van
den 2. ende, bevonden hebben also te behooren.

Gegeven onder onsen Zegel ende Signature van
onsen Grefsier, in 's Graven-Hage, den 20. Meert
Anno 1602.

Dit ten eynde gebzacht / en nu een aensien-
lijck lichaem gewozden sijnde, te samen bzen-
gende een Capitael van ses- en-seftig hondert
duysent gulden / hebben 't selbige boozts te
werk gelept / wytrustende een Dloot van beer-
tien groote Schepen / onder het belept van den
manhaftigen Admirael Wybrant van Waer-
wijck, die in Junio in Zee gelopen is. Het jaer
daer aen, te weten in Februarijo 1603. is het
Nacht de Wachter te huys gekomen / met tij-
dinge dat noch 5. andere geladen Schepen
haest souden volgen. Verhaelde daer- en-hoe
hoe Wolphert Harmanz en sijnen Dice-Ad-
mirael Hans Bouwer de machtige scheeps-ar-
made van Don Andrea Fortado Mendoza booz
Bantam opgeslagen hadden / die van meninge
was de Hollanderen de Indien te doen ruymen
van waer hare reyse boozts op de Moluccas
verbozderende / van tijde ten tijde geluckelijck
oberquamen : Noch brocht tijdinge des tref-
fens van den Admirael Jacob van Neck in de
Moluccas tegens drie Portugesche Schepen /
doch niet ten besten afgeloopt / midts naer
berlies van 8. a 9. Mannen / nebens eenighe
vingeren sijns rechterhandt / haer heeft moe-
ten verlaten : Als mede het beroveren van de
Portugesche Karake / dooz Jacob van Heem-
kerck, hier boozen gemelt. Op welke tijdin-
ge weder een Dloote van derthien Schepen
onder Steven vander Hagen den 18. Decem-
ber waerts boer.

Of wel dieshalven den Koninck van Span-
jen inden jare 1605. een streng plaetaet heeft
laten uytgaen, by welcken de Onderlaten der
bereenichde Nederlanden, niet alleen den han-
del op sijn Spaensche Nijcken / maer op beyde
Indien by lijfstraffe verboden wert / soo heeft
't selbige echter meer tot een spooz / als ver-
flautwinge booz dese Compagnie gebiedt / om
te beter hare saken te behartigen / ende in staet
te stellen. Tot dien eynde heeft onder den ver-
maerden Zee-Nelt Cornelis Matelief daer
heen gesonden een Dloot van elf wel ghe-
monteerde Schepen / niet alleen ter koop-
baert / maer oock dapper ten oogloze toege-
ruft. Dese Dloote nauelijcks Zee bouwende /
hebben de Bewinthebberen weder op nieuwe

compagnie / ende verboozig haerder saken ernste-
lijck gedacht : booz de derde mael een macht
van 8. Schepen t' samen bzengende, daer toe
niet alleen : en nemende bootsoelck / maer
oock soldats / onder wel uytbzuckelijck bespzeck
so sulcks de noot berepschte / aldaer booz een
tijt in garuison te blyben / ober welke macht
toe Admir. Paulus van Caerden gestelt wiert.

Wepnigh tijts hier naer zijn van de eerste
uytrustinge weder t' huys gekomen 2. schepen /
met Nagelen ende andere specerpen geladen ;
welcke tijdinge bzachten / dat den Admirael
Steven vander Hage booz handen was / die in
Julio daer aen volghde / hebbende de Span-
jaerts ende Portugelen veel Schepen / nebens
t' Casteel op Amboyna afhandich gemaect /
desgelijcks het Fozt op Tidore geraeft / haer
also uyt de Moluccas bzzpvide / waer onder
den Engelschen ende Nederlanders geen klep-
pe twist geresen is / bermits sy de Spaenschen
met Busscruppt ende Almonitie sijn. In
October daer aen / zijn noch drie Schepen te
boozschijn gekomen / verhalende hoe Wijbrant
van Waerwijck mede op komende wege was /
dan dat dooz een Leck gedwonghen was het
Epland Mauritius aen te loopen / hebbende
in Patana een Caraque verobert / daer in de
Nente des Jaers 1607. mede t' huys gheko-
men is : dan eer noch binnen gheraecte / sijn
in de Winter / onder Ian Ianz Mol die mede de
eere toekomt van het Casteel van Tidore
ghetwommen te hebben / weder twee Schepen
daer heen gesonden.

Ten desen tijde de Nederlanden met den
bzede doende sijnde / so hebbt die van de Com-
pagnie toe-gerust een blote / bestaende in der-
schien wel gemonteerde Schepen ; daer tot
Admirael ober stellende den kloecken Pieter
Willems Verhoeven, wiens bzzornicheyt ende
belept in den Gibraltarlen slach gheoerch ge-
bleken heeft / alwaer het Dice-admiraelschap
onder den bzzomen Jacob van Heemskerck be-
dienende. Met dese treffelijcke uytredinghe
schenen sy te willen tonen / met de bzede han-
del / niet te willen afstand doen / van hare be-
gonnen Indische nabigatie ; dan bemerkende /
dat het stuk haerder negotie so half-sterck ten
beyde sijde bedisputeert wiert / hebben niet na
gelaten met particuliere / ende gebzuchte re-
monstrantien de Heeren Staten ende Media-
teurs / de noodtsakelijckheyt haerder Daert te
kennen te geben.

Vereenighde Nederlandtsche Oost-Indische Compagnie. 9

Dit Pointet dan niet konnende bergeleken werden / sijn eyndelijck by de Heeren Staten dese byz boozslagen booz gezacht. Den handel op Indien by tractaet van Peps te consenteeren: Ofte by sozme van Crebis booz eenige sijden te gedooogen: Ofte alle saken op geene tijde den Tropicum Cancri inde oorloge, ende tot yder sijn voordeel te laten. Dan een twaelf jarich Restant besloten sijnde / is oock met sekere Conditien ondersproken geweest / dat alle de Navigatien, die so wel van de Portugesen, als van de onsen gepleecht souden werden / aen beyde sijden breefsaem ende byz souden sijn.

De saken so staende / sijn in den jare 1608. diverse Schepen upt Indien gekomen / daer onder anderen den Generael Matelief mede ober quam / hebbende Malacca besegert / dat dooz de komste der Portugesche bloote heeft moeten verlaten / om de selbige te bestrijden: boozts met den Coninck van Iohor in verbont tredende.

In Martio 1609. hebben de Bewinthebberren nochmael upt gefonden den kloecken Pilot Henry Hudson, om met een Dlie-boat te soecken de passagie by het N. O. ofte N. W. naer China, doch is onberrechter sake weder gekeert. Als nu naer Mateliefs oberkompste geen Schepen upt Indien bekomen hebbende / dan wel eenige tydninge ober Engellant; so sijn der inde Somer 4. wel-geladen ober gekome: met bericht dat de Spanjaerden noch in Ternaten waren / en dat de Nederlanders Macian (een der Molucca Eylanden) verobert hadde / trachtende metter tijt weder meester van de selbige te werden. Als den Crebes in de Nederlanden ober al verhoudicht was / is resolutie genomen een Pinasse naer de Oost-Indien te senden / en dat met Paspoort van den Coninck van Spanjen en de Eers Hertogen / om aldaer der heyder Onderdanen / de selbige bekent te maken. Welcke ten eynde des selbigen jaers van Pieter Both met een Dloot van negen Schepen gebolcht is / hebbende de Matroosen en Soldaten byzheft / byzoutwen ende kinderen mede te moghen nemen. De ongeregeltheden / ende gierigheyt onder de Coopluyden in't kopen ende verkopen van de Actien in dese Compagnie / heeft de Heeren Staten Generael bemegt / by Placcate van den 27. Februaerj deses jaers / daer inne te ver-

sien. Te mets dan eenige retour-Schepen bekomende / hebben in Mayo 1611. nochmael / onder den Commandeur Laurens Reael 4 Schepen derwaerts upt gerust. Wien in Decemb. daer aen Adriaen Block Martz met een treffelijcke Bloote volchde / dese ontrent de Soute Eylanden, 17 Spaensche Oozlogh-Schepen op hem sieude afkome / heeftse so onthaelt / datter maer vier bequaem waren / om tydninge haerder wederbaren in Spanjen te bzingen. Welck rescontreren de Bewinthebbers ter oozen gekomen sijnde / staet makende / de hare sonder schade niet byz gheraecht te sijn / hebben in Mayo daer aen / onder Ian Pieterz Coen, weder 2. Schepen derwaerts doen gaen. Dit baer-water den Hollanderen daghelijcks gemeender werdende / heeft soo aengenomen / dat in den jare 1613. ende 14. onder diverse Commandeurs als Reynlt, 't Lam, ende anderen / ten berschapden tijden wel 27 Schepen derwaers fonden. So dat God de Heere haren handel wel merchelijken geseget heeft / gelijck by dese Lijste van de gedaene Uytdeelingen te speuren is.

Anno	}	1605 in Julio	15	} ten hondert.
		1606 in Martio	75	
		1607 in Julio	40	
		1608 in April	20	
		1609 in Junio	25	
		1610 in Augusto	50	
		1613 in May	37	

Sijnde t'samen 262. par cento.

Hare saken nu so staende / hebben het jaer daer aen / sijnde 1615. de Heeren Staten / nebens de Oost-Indische Compagnie / geresolveert een machtighe bloot upt te schicken / om dooz de Magilanische Straete in de Zuyt-zee te gheraken / op hope van den Spanjaert aldaer op het onversienst grooten afzueck te doen / en boozts naer de Indien te loopen / daer Generael ober stellende den erbaren Ioris van Spilbergen.

Enige Coopluyden / onder welcken Isaac le Maire wel de principaelste was / hebben alle middell aengelvent om dese Compagnie te onderkruppen / ten dien eynde ppractiseerende om in de Zuyt-Zee te gheraecken / sonder de Magilanische Strate te passeren / op hope van welcke twee Schepen toegherust hebben / onder't beleydt van Cornelis Willemsz

* *

Schouten,

10 Bondigh Verhael van het Begin en Voortgangh der

Schouten, ende Jacob le Maire, die in Junio des selbigen jaers / t'zepl ginghen / ende by Zuppen de Magilanes een geluckigen doozgangh bonden / (de selbige den naem van Staere le Maire gebende) dooz welcken over de Zuyt-zee in de Moluccas arriveerden / dan op Batavia komende is haer Schip gesequestreert / als violerders der Heeren Staten Octrop. De Compagnie ten desen tijde geen weynich afzueck in haren handel sijnde / dooz 't inboeren van poederen / welke de Koopluyden en Winkeliers onder de Specerepen sijn mengende / hebben genootsaecht geweest 't selbige de hooge Overtrededen te vertonen / die om sulchs booz te komen / met een straf Placcaet dat te gemoot quamen. In Junio deses jaers 1617. daer aen is t' huyg gekomen (naer een twee-jarighe reyse / de Werelt-kloot omghesept hebbende) den booznoemden Ioris van Spilberghen, by hem t' Scheep hebbende Cornelis W. Schouten, ende Jacob le Maire, (doch ten laesten haer op den 22. Decem. verleden in Zee ontballende) mede 't selbige jaer upt gebaren.

De Heeren Staten besienende dat eenige Potentaten het welbaren deser Compagnie benijvende waren / aenwendende alle middelen om haer in't baer-water te wesen / niet ontsiende hare getroufte Dienaren ende barentbolck te ontrecken / hebben te rade geweest / sulchs by openbare Placcaten te verbieden.

De Jaeren 1618. ende 19. sijn dese Compagnie so gunstich gheweest / dat thien rijcke reytour-Schepen / tot diverse tijden upt Indien bequamen / tusschen de ses ende seven milien guldens ge-estimeert: 't welke haer geen klepne couragie ghegheven heeft hare saecken te bebljgighen / om den Spanjaert so veel mogheljcken was afzueck te doen.

Tot het welke niet weynigh geholpen heeft / de groote couragie ende goedt bespde / van den achtbaren ende geleerden Heere Laurens Reael, die naer zyn negheu-jarighe dienst (de grootste ampten bedient hebbende) het jaer 1602. met zyn kompsse geslooten heeft.

De misbzuyken / ende quade pzaetjken ten deser tijden in 't kooopen ende verhoopen der Oost-Indischer Actien wederom in swang gaende / hebben de Heeren Staten gedzou-

gen haer boorighe Placcaten van den jaere 1610. te vernieuwen / oock nae tijts constitutie te veranderen. 't Jaer daer aen is in Zeelandt aengekomen het Schip de Goede Vrede, hzengende tjdinge des toestants aldaer / nevens biff Coninghen ende Princen kinderen / om hier te lande opgeboedt / ende in de Christelijcke Keligie onder-wesen te werden: gelijk sulcx hare mede-hzenghende Brieven aen zyn Princelijcke Excellentie bieder betuyghden.

Het scfthien-hondert twee-en-twighste jaer hebben met geluck aengebange / in February 2. rijcke Schepen te huyg kriigende (met tjdinghe des rebelijcken handels aldaer / als dat den Doozlogh tegens die van Bantam op Java, ende den Spanjaert in de Moluccas ende de Manilles noch in swang gingh / mede dat haer van het Eplant Banda verseker hadden) die in Junio daer aen dyp anderen gevolcht sijn / seggen de laeste Schepen van hier derwaerts gaende / in hier maenden en dyp dagen wel overgekomen te wesen.

Het Octrop dese Compagnie verleent / dit jaer ten eynde loopende / synder groote mis verstanden tusschen eenige Participanten / ende de Bewint-hebberen geseen / die soo hoogh dzaeften / dat de Hooge Overtrededen daer mede bemocpt is / dese alles rijpelycken overleggende / hebben de saken soo besliert / dat daer rekeninghe gedaen is / midts de eyghenaers uptdelende / sulcx als in rebelijckhept bevonden soude werden / het welke op 25. ten hondert in naghelen geballen is: met het welcken ten eynde gekomen sijn / hebben op nieuws weder Octrop booz 21. jaren bekomen / zijnde als volghet:

DE Staten Generael der Vereentghde Nederslanden / allen den geenen die desen jegenboozdighen sullen werden verhoort / Saluyt: Doen te weten / dat overgemercht hebbende / de gelegenthept van de Oost-Indische Compagnie / ende 't geene den selven angaende gehandelt is mette Conincklycke Majesteit van Groot Brittanien / noch enen geruppen tijdt van jaren gebuyrende / hoe wel de selve Compagnie anders hier te lande / regard genomen op de leste continuatie van 't Octrop van dien / metten lesien deser maent Decembryz soude gaen expireren / ende mede lettede dat den welstant der Angelenen deser landen princijpael is bestaende / in de Nabagarie / handelingen ende commercien / die upt die selve landen van allen onder tijden gebreken ende metter tijt ver-

Vereenighde Nederlantsche Oost-Indische Compagnie. 11

meerdert zijn in allen Landen van Europa / Afrika ende Africa / ende anders / midtsgebets oock op de seer groote subsidien / by ons van tijdt tot tijdt upt de midde-
 den van den Landen / ende gerrichghedot van dien / ge-
 daen / aen de booznoemde Compagnie / op hooppe van
 metter tijt behooflicke vruchten daer van te trecken / tot
 Solagenen van de goede Ingesetenen deser landen /
 wiens middelen in de boozfs. subsidien ende assisten-
 tien aen de boozfs. Compagnie gebaen / seer merckelijck
 zijn gedispandeert / en boben dien noch onnue te confer-
 veeren het publyck geloof ende contracten aengegaen
 met deese ende diuersche Staten / Vrijcken ende landen in
 Oost-Indien / ende de behoudnisse van de plaecten als-
 daer mette boozfs. onse assistentie verkeren / ende on-
 der onse gehooftaenheyt gebacht / ende eyndelick op
 den grooten ondiens / die tot nabael van alle d' Ingeset-
 enen van den Lande staet te verkeren / inden de
 boozfs. Compagnie soude werden griffsoelheit. Wy
 onnue d' Ingesetenen van dese Landen te doen gene-
 ten de lange verwachtt vruchten van de boozfs. grooten
 ende merckelicke assistentien / ende te conferveeren de
 Habigarien en Communiten van de selve / ende oock te
 verhoeden den voornemen ondiens van de boozfs.
 Ingesetenen / ende alle de boozfs. Staten / Vrijcken
 / Landen en plaecten niet te verlaeten ende profueren
 ten appetje van hinnen vanden / desijnt ende suot van
 desen fact / upt onse rechtte werenschap ende volle macht /
 her Oetrop van de boozfs. Compagnie / in dato den
 27. Martij siesien hondert en twee / noch miels gecont-
 nueert hebben / ende conuenieren t' selve midts desen /
 boz den tijdt van een-en-twintigh Jaren achtervolgends
 / ende innegaende met den eerste dach Januarij
 1623. toekomende / ende dat op de limten in boozfs. Oe-
 trop / ende in t' contract met de hoogheconclie Coninc-
 licke Majesteyt van Groot Brittanien aengegaen /
 ingebucht / ende boozfs. op alle de Punten en Articulen
 in t' boozfs. Oetrop begrepen / midtsgebets oock op
 de resolutien ende autorisatien daer op van tijdt tot tijdt
 respective / gebolgt doch onder de limnarien / reglement
 ende conditien hier naer volgendes / te weren :

I. Ten eersten dat de Bewint-hebbers van de Oost-
 Indische Compagnie by Gedeputeerde upt de respectie
 Kameren tot allicken getal als de selve sullen goet bin-
 den / gehouden sijn naer de exorbitatie van het tegenwooz-
 dich Oetrop / ofte ten lanchten ses maanden daer nae /
 te doen generale rekeninghe van hare administratie / in-
 nescellende tot sulcken eynde de selve rekeninghe naer
 sijne ende in behooflicke forme / als onder Coopluyden
 gebuychelijck is te geschieden / waer teghen soo veel
 Oost-participanten sullen gescheiden woeden by de
 andere participanten / elck onder sijne Kamer daer inne
 hy sijne penninghen gelejdt heeft / om de rekeninghe te
 hooren / op te nemen ende te sluyten / inboeghen dat de
 Gedeputeerde upt de Bewint-hebberen / ende van de
 Participanten sullen wesen in gelijck getal / wel ver-
 staende te sijn Oost-participanten die gene / die booz
 haer eyghen / sonder bedroef of pemaerds hulpe / noch
 sonder beswaeringhe ofte verpandinge in de Compagnie
 onder die Kamer soo veel trekersen / als de Bewint-
 hebbers in de respectie Kameren moeren doen / en sal
 de rekeninghe gebaen werden ten oberstaen van eenighe
 Gedeputeerde van hare Ho. Mo: met open deuren ende
 den stercken naer affijre van de Willietren / inhouwende der
 dach ende plaect waermer die sal gebaen woeden / alles
 tot koste van de Compagnie / ende sullen boozfs. alle an-
 dere Participanten / ter audicie van de booznoemde re-
 keninghe oock mogen horen / doch op haer eyghen kosten /
 ende sonder te mogen spreken ofte stemme hebben / maer
 by aldien hy verwey hebben te seggen / sullen t' selve mo-
 gen communiceren met hare Gedeputeerde Oost-

participanten / om dooz de selve geproponereet te wozen
 den.

II. Ten tweede / dat met dese tegenwoozdicke con-
 tinuatie booz getonnueert / ende als op nieuws geho-
 ren / gehouden werden de Bewint-hebberen tegenwooz-
 dich in dienst weseude / ende dat de selve sullen woeden
 berandert van drie Jaren tot drie Jaren / naer den in-
 ganc h van dese continuatie / als op den eersten Janua-
 ri 1626. in sulcker forme ende maniere dat in de vier eer-
 ste berandertingen upt de Kamer van Amsterdam t' elec-
 tie drie Jaren drie Bewint-hebberen sullen af-gaen / en
 de in de twee volgende selcke reyse vier. Upt de Kamer
 van Zeelandt alle drie Jaren twee / ende upt elcke Ka-
 mer van de Masse ende West-Bylant in de byt eerste
 veranderingen een / ende in de seite twee / ende sal by
 lootinghe ge-zoredeert woeden wie eerst ende hooren sal
 afgaen / tot dat de tegenwoozdicke aengekomene Be-
 wint-hebbers t' samen sullen sijn verandert / ende als
 dan sullen die gene / die t' sebert verhoeren sijn mede
 alsoo afgaen / niet by lootinghe / waer by oorde van den
 tijdt dar elck een geleeqert is gewest / d' outfite in de be-
 dienninghe oock d' eerste in t' afgaen weseude / ende in
 dien eerte van twee of van meerder te gelijcken aengeko-
 men weseude / allen soude moeren afgaen / sal by loozing-
 ge gebedeert woeden / wiens beurt van de selve t' sa-
 men inne gekomene / sal wesen de bedieninghe te verlaeten
 ende een ander plaect te geben / welherlijende dat die ge-
 ne die by lootinghe ofte by beurt sal sijn afgaen / we-
 derom genomineert ende geleeqert sal moegen woeden
 tot Bewint-hebber / nae dar hy drie Jaren sal hebben
 gebacert / ende sullen altoos d' afgesetboeren / ofte upt
 den Dienst geschieden weseuden / gehouden werden als
 afgaen van lootinge / ofte by oorde van den tijdt / ende
 her getal der geener die daer naer moeren afgaen / ver-
 minderen.

III. Ten derden / soo waermer den tijdt in manie-
 ren boozfs. gekomen sal sijn / om tot continuatie van nieu-
 we Bewint-hebbers te treden / sullen de participanten
 by affijre van Willietren / regghens sekeren dach daer ge-
 conboecert woeden / ende als dan sullen de Participanten
 een getal van Oost-participanten teghens die Be-
 wint-hebbers die niet afgaen en sijn / uptnemen / on-
 der welcke Oost-participanten / b' afgaende Bewint-
 hebbers als Oost-participanten weseude mede gekoren
 sullen moegen woeden / welcke Oost-participanten mer
 de resterende Bewint-hebbers sullen vergaen / ende
 sal den Resident van den Kamer in der tijdt soo veel te
 boozfs. Bewint-hebberen als Oost-participanten af-
 nemen den erdt / dat yder van hui in de Compagnie is
 heriderende t' zo sijn eygen persijciel supber / so veel als het
 Oetrop is mede-lygende / onder t' selve belast / verpant
 oft Oost te hebben / in wat manieren het mochte wesen /
 directelijck of indirectelijck / in t' gebel of ten deele / en sal
 t' als dan by Pluraliteyt van stemme nommineren crisp-
 pel getal van gequalificeerde persoonen / Oost-partici-
 panten weseude / ende de selve boozfs. presenteren / sonder
 daer van een pemaerdt anders openinghe te doen / dan
 aen die geene / die volgende het Oetrop ofte particuliere
 resolutien daer op genomen / d' electie hebben / die oock
 boozfs. ende sonder nyffel daer van d' electie sullen doen /
 dan sullen de Bewint-hebbers van nieuws aen te ko-
 men / den geenen die in de Kamer sijn in bloede of affijre
 niet mogen bestaen / tot Willietren ende Zoederg-
 lunderen incluss / maer die nu binnen die graden in de
 Kamer sijn / sullen daer in mogen blyffen / gelijck oock
 ophomende affijreert booz die geene die in de Kameren
 sijn geen verhinderingh sal causeren / van of de boozfs.
 Oost-participanten in gelijck of meerder getal teghen
 de obergerelieven Bewint-hebbers / t' nomineert booz-
 noemt sullen stemmen / t' selve sal gereguleert woeden

12 Bondigh Verhael van het Begin en Voortgangh der

naer de uytspake / die op zijne Excellentie den Prince van Oranjen aen de welcke het selve geslutt teert is / daer van sal worden gedaen / van welcke uytspake hier naer pertinente noticie ende verklaringhe sal worden gedaen.

I Den vierde / dat de Bewint-hebbers booz haer moepte die sy in de Equipage ende uyt-reedinghe der Schepen met hare behoeften ende koopmanschappen dagelijks sijn hebbende / midsgaders van de retouren ende pynnen / sullen genieten een ten hondert / nament-lyck van 't supper ende neete poyntu van de verhochte goederen / argerrochen de rabatten van de goederen die op tijdt werden verhocht ende gerabbatteert / 't welck mede verstaen woijt gehouden te sullen worden in de verhochte pynnen : dan van de Schepen / Beschu / midsgaders haer toebehooren die uut dese Landen gebaren ende wederom daer in komen / sal geen pynnisse genomen worden / alwaert dat de selve mochte verhocht worden / gelijck mede niet van de penningen die de Bewint-hebbers booz de Compagnie op Inreert alreede gelijck hebben / ofte naemael sullen mogen lichten.

D Ten vijfde dat uut de rescripve Kamer sullen worden gehoren negen Hoof-participanten / te weten vier van Amsterdamb / twee van Middelburgh / ende drie uut de resterende Kameren / gequalificeert ende be-rechtigt als hier vooren is verclaert / welke Hoof-participanten sullen vermogen 't elcken ober de jaerlijcke re-keringhe te staen die de Kamers aen ma'standeren / ofte aen de Beventhien sijn boende / ende op het overleveren ende maken van den scaet te compareren / ende sullen oock de Bewint-hebbers ofte Beventhien / hooren hun advijs op 't verhooren ende beneficieren van de goe-deren / gelijck mede indien eenighe groote ende impoortan-te saken den Bewint-hebbers mochte boozhomen / als les nootdruft sonder hoeste van de Compagnie / ende sul-ten de selve van Amsterdamb / ende Middelburgh booz de helft ende in de resterende Kameren booz een derde berandert worden / by de andere Hoof-participanten alle drie Jaeren / wannecr nieuwe Bewint-hebbers ge-horen worden.

D I Dac niemandt van de Bewint-hebbers en sal vermogen getwes / hoedanich het sy aen de Compagnie te beekopen ofte teverren / directelijck / ofte indirec-telijck / ende desenthalven eddt doen / gelijck de Maed-ter Admiralliteit in gelijcken cas sijn doende / ten ware met consent van ons / van de Staten van de Provincien / ofte van de Magistraten van de Steden daer Ka-meren sijn / 't elcher respse te versoeken ende te bekrif-ten / als booren van de Bewint-hebbers per sal mo-gen gekoft worden. Ende aengaende de verhoopingen van de goederen van de Compagnie / sullen de Bewint-hebbers in goederen ende waren / die op sekeren pisse werden geselt of publijcquelijck worden gecontracteert / als Nagelen / Peper / ende andere Beexepen ende Coopmanschappen / soo wel als andere koopereen wer-den geadmintreert ende mede de selve in gelijckhejde ge-tracteert / sonder dat sy in sulcken gevalle / de selve van de Beventhien sullen mogen wesen / ofte dat eenige Ka-meren in 't geheel sullen mogen hoopen of contracteeren / ende sonder dat eenige versooringhe van betalinge of rabat aen de Bewint-hebbers meer als een andere sal werden gedaen / daer op de Bewint-hebbers mede eddt sullen doen / ende sullen die participanten ende andere / geen Bewint-hebbers wesen / eenige goederen op pisse geselt sijnde / begeerende daer van ghertieft werden / neffens en so heel als de Bewint-hebbers / en sal tot sulcken ende by Wijstten worden herofficeert / wan-neer een nebet by sal staen in manieren boozs / te hoo-pen / ende novende de verhandelinghe van waren die by den scocke ofte uytroepinghe in 't openbaer naer officie

van Wijstten sal geschieden / sullen de Bewint-heb-berren mogen hoopen neffens andere.

D I I Dac 't epnde d' eerste thien Jaeren van dese continuatie / ende ten tweede-mael ter expiratione van de selve continuatie / generale rekeringhe van de admini-stratie van de Compagnien sal worden gedaen in con-sorznie ende op de selve sojme / ende overstaen als by ons / op het eerste yointc van dese ampliatio geordoneert is.

Ende op dat dit volkomenlijck mach werden achter-voigt ende onderhouden / Ontbreeden wy de Staten / Stadt-houder / ende Gecommitteerde Raden / lastent ende bevelen boozs den Cancellier / Presidenten / Ra-den van de Hoven van Justitie / de Collegien ter Ad-miralliteit / alle Admiralen / Oversten / Gouverneurs van de Steden ende plaetsen / alle Gremesters en Capis-repen / te waer ende te lande / Midsgaders alle Offi-cieren / Justicieren ende Ingeleeren deser Landen / haer hier nae te reguleren / sonder hier tegen per te doen ofte te attentereen ofte gedogen gebaen te worden / want wy sulcy ten neesten dienste van den Landen / en van den Ingeleeren van dien/bevonden hebben / also te behooren / op dat hi vast ende bondigh sijfse / hebben wy dese onse opene Brieven den desepcheren in gewoontliche sojme / daer in zegelen met onsen groten zegel / ende bekrachtigen met onse parapature / ende de gewoontliche signature van onsen Giffier. Gegeven in den Haghe op den xij. Dec-tember Anno 1622.

Was gearapheert

Nicolaes van Bronckhorst, "

Onderstontd ter Ordonnantie van de Hoogh-gemelte Staten Generael, geseekent

C. Aertsen.

Ende gezegelt met een uythangende Zeghel aen een witte zijde koorde, in rooden Wasse.

Op het welke boozs met hier wederkomende Schepen berrijckt sijn / die in de maent October gheluckelijcken oberquammen.

De disputen tusschen de Engelsche ende Nederlantche Compagnie / dus langhe ghehangen / sijn epndelijke by ghelept / mits de Engelschen booz hare geleden schade ontfangende / de somme van achtmael hondert dup-sent guldens. 't Welcke de Francoysen mede heeft doen optwaken / want een Schip van haer by des Compagnies dienaers aengehaelt / en de goederen verhoft / is seer qualijck genomen / dan meerder onlust booz te hopen / is 't selbige met de somme van vijfen een halve tonne gouts gremedeert.

De contraminen daer dese Compagnie dagelijcks mede aengeboghten wierdt / de Ed. Weeren Staten bekeent ghemaect sijn- de /

de / hebben om sulckx ende andere ongelegentheden te gemoet te gaen / den derden Meert 1623. haer nieuw gegeven Octroy / met dese nevens gaende Amptiatien vermeerdert.

De Staten Generael der Vereenighde Nederlanden / naerder gheset hebbende op de continuacie ende amptiatie van't Octroy van de Oost-Indische Compagnie / by haer Hoogh-Mogende ghe-resolveert ende uytgegeven / in dato den 22. Decembrijs leesteden / hebben tot weghneming van alle yordere questien ende disputen / met adbsj van sijn Excellentie den Prince van Orange / by sojme van naerder amptiatie ende interpretatie op de Articulen van de boozfs. continuatie van't Octroy verlaet ende goeydonneert / verlaeten en oydonneeren by desen / als volcht :

Eerste ende op de eerste Artickel van de boozfs. amptiatie / dar binnen den tijdt 't selve goeydonneert / by ende ten oberfaen van sulcken getal van Bewint-hebbers ende Hoofst-participanten / als sy luyden gesamenlick sullen verdragen / ofte als sy by hare Hoogh-Mog. sal werden goeydonneert / sullen gedaen woerden / die particuliere ende generale rekeninghe van den boozfs. twintigh Jaeren administratie / in sulcker sojme ende maniere / als die selve in consideratie van de combinatie van de Equipagie / ende implicatie van de onderlinghe Negotie nu en dan geballen / bequaemelick sullen kunnen gedaen ende gedistingueert woerden / ende dat ter plaerfe die daer toe bequaemelick sal werden gebonden : Ende sullen die boozfs. rekeninghe geberificieert moeten woerden met de Boeken der Factoren uyt Oost-Indien / ende andere documenten daer toe nodigh.

Op 't bijse Artickel / dat de Hoofst-participanten / die gecommiteert sullen woerden / tot de audite van jaerlicke rekeningen van de Equipagie / so die successie velckich sullen werden gedaen / boozfs. compareeren ende sessie hebben sullen in alle veragaderinghen van de Besenchtien / om die besogne / ende sullen de boozfs. Besenchtien hooren hun adbsj op het resolveren van de Propagien / uytstendingen ende Equipagie van de Schepen / Cargois ende constanten / verhopinghe van gorderen / oplichtinghe van penningen / ende reparatie aen de gemeene participanten te doen / ende op alle boozdallende saken van Importantie sullen mede horen die lecture van de Brieven / komende uyt Indien / ende moghe doen bistratie van de Pakk-hupsen der respectie Kanieren ende gorderen daer in sijnde. Ende soo wanneer die boozfs. Hoofst-participanten sullen tot die boozfs. besogne daeren binten de Brieven daer sy woonen / sullen tot kosten van de Compagnien gemeren / sulken variarien ende daegh-gelden als de Bewint-hebbers toegeleght sijn / ende verder gehouden wesen / alle saken in de veragaderinghe van de Besenchtien boozdallende / se creet te houden / boozf. soo veel ende gelick die Bewint-hebbers gehouden sijn te doen.

Op 't selve Artickel / dat de Bewint-hebbers boten die gorderen die mer den storke / ofte by uproep worden verhoekt : Item / die openbaerlick ende en pder diese begreep op pss werden gestelt / niet en sullen moghen hooren / dan by openbaer ende kennelicke contractane / sonder dat andt sijn secretelick ofte vnt de handt / aen de selve verhoekt sal mogen werden / ofte buntunden eenrijche hoop toegeslagen / sonder dat al hoorens alle andere personen / presenterende te hoopen / sullen wesen gehoor. Ende soo wanneer pmanet / geen Bewint-hebber sijnde / eenige partypen sal bedongen / en sal niet gehouden wesen die Bewint-hebbers / ofte penant van

de selve tot part of deel in dien boozfs. hoop te admittieren. Des so werdt verfaen dat die negen Hoofst-participanten / die de besogne van de Besenchtien by sullen wesen / aengaende het kopen ende verhopen / het selve regiemient ende ooyde / als die Bewint-hebbers / sullen wesen onderwoopen / ende dat de bissetten van te doen verhopinge / so idellick sullen uytgesonden woerden / dat de Ingeleene van de Vereenighde Provincien / haer in tijds mogen ppareren ende resolveren / midtsgaderig binden ter plaetfe / daer de verhopinge sal gedaen werden. Boven dese amplierende van achtende Artickel van't Octroy / werdt goeydonneert / dat de Bewint-hebbers van de Oost-Indische Compagnie al boren afgedaen / ofte behooflich gemindert sijnde / jaerlijck sullen doen repartitie / 't sy in koopmanschap daer toe bequaem / ofte constant penningen / van thien / vijftien / of so veel meer ten hondert / als boven die nobige Equipagien aen Landt / ofte oberich te sijn gebonden sal werden.

Alle welcke naerdere Articulen van amptiatie ende interpretatie haer Ho. Mog. verfaen / dat by de Bewint-hebbers / Participanten / en pder een daer aen gelegen sijnde / nevens die Articulen van de continuatie van het Octroy / punttelick sullen werden naer gekomen ende achterholch. Laeten ende oydonneeren mede alle Magistraten / Officieren ende Justicieren hier regenis niet te doen ofte te laen geschieden / directelick ofte indirectelick ; Also hare Ho. Mog. verfaen / 't selve tot dienst van de boozfs. Oost-Indische Compagnie / alsof te behooren. Aldus gedaen ter veragaderinghe van Hoogh-gemeelde Heeren Staten Generael / in 's G. V. den hage op den 13. Meert / Anno 1623.

Was gearapheert

N. de Vooght. ^{u.}

Onderfont ter Ordonnantie van de Hoogh-gemeelde Heere n Staten Generael, ende was onderteyckent.

C. Aertsen.

Jacob le Maire, de niemte passagie naer de Zuidt-Zee ontdeekt hebbende ; soo hebben hare Hoogh-Moghende / nevens de Compagnie / ander-mael geresolveert / derwaerts nae Indien (tot af-zueck der gemener Wyandt) een machtighe Vloot Schepen te senden ; het Gouvernement ende belepdt daer van in handen stellende den besochten Jaques l'Heremite, die in Apzil 't Zee geraecten ; zijnde te booren twee Schepen ende een Yacht de ordinarie wegh derwaerts geloopt ; waer op in Mayo daer aen twee Retour-Schepen te hups gekomen sijn.

De ongeregeltheden in 't negotieren met de Actien noch niet op houdende / hebben boozf. de derde mael de Heeren Staten ge-noofsackt haer Placaet dies aengaende te vernieuwen.

In September daer aen is de Generael Ian Pieterfz. Coen, met 4. wel-geladen Schepen booz des Compagnies rekeninge in 't Goereef-gat gearriveert; het biff de van hen berfteecken/in November volgende. Op dese tijt hebben eenige wepnige kroopluyden alle des Compagnies Peper by contract opgekof / monteerende een getal van 19000. Halen / bedzagghende biff en veertigh mael hondert duysent guldens / een bingh waerdigh te noteren.

In Mayo 1624. is te huys gekomen het Nacht de Haes) in negen maenden ende seven dagen upt Texel, een Batavische reyfe heen en weder gedaen hebbende) met tijdinghe / alles daer in goeden doen te zijn / behalven dat de Engelschen Ambona in trouble seiden / oock dat de Hollanders haer bezopz deden den Spanjaert zijn handel op China te beletten / wijders dat mede 3 a 4. Retour-schepen in ladinge lagen / waer dzy van in September overquamen; daer aen volghde in May 1625. het Schip Heusden, komende upt Suratta (latende Ormus en die quatieren in soberen staet) daer in 't naerjaer noch dzy toe quamen.

Van de Schepen op dese tijdt derwaerts gesonden / heeft het Schip Schoonhoven in de Spaensche Zee sulck een strom beloopent dat het op S. Iago gefrant is / en ses en twintigh geberghde persoonen naer Spangien gevoert werdende. Welck verlies in Februari 1626. daer aen verfoet is / met het overkomen van twee Zurats-vaeders (van noch anderen gebolghst zijnde) mede-bzenghende des Koninghs van Perfen Ambassadeur, met tijdinge van de Dictorie tegen de Portugefen aldair bebochten: latende het Rijkje in oorloge / den Koninck tegens sijn Soone te helde leggende. Daer op onder den Admirael Wybrant Schram een Vloot van negen Schepen derwaerts gesonden is / die tegens den Krobet C. Compaen in de Serra Leonis dapper slaeghs was. De Maent Julius beschonck haer met twee herwaerts komende Schepen / zijnde van het geselschap te boren met l' Heremite upt-gebaren. Het jaer haer met de profijten van een Coremadels-vaerder woozts kroonende.

De Negotien en equipagien derwaerts jaerlijchs dermeerderende / soo bevonden sp

haer aen 't belept ende regeringhe van goede hoofden veel gelegen te wesen / die den winter besich waren den Ed. Ian Pieterfz. Coen te disponeren / om booz de tweemaal als Gouverneur Generael / derwaerts te gaen / sijne erbarentheyt booz desen genoefts saem bespeurt hebbende / die in April 1627. met een treffelijke bloote in Zee geraeckte. Daer op arriveerde het Schip Rotterdam; dat in Julio daer aen / van Ian Willemsz. Verichoor (booz desen met l' Heremite upt-gebaren) met vier Schepen gevolgt is.

Dese Schat was nauelijchs ontladen / ende te lande gebzacht / ofte den Commandeur Adriaen Block Martfen, lagh booz sijn tweede tocht / met een Vloot van elf zeplen reede / om den Generael Ian P. Coen te volgen die in October t' zepl gaende / twee van sijn onderhebbenge Schepen dooz onweder heeft moeten achter laten / het goedt ende volck geberght zijnde.

Den wackeren Coopman Ian Karstensen van Embden, sijn dienst van jaren volbzacht hebbende / is in de selbige maent / met dzy seer rijke Surrat-vaeders gebolghst / genootsaecht zijnde tot Portimuyden en Engeland in te loopen / daer booz een tijdt met arresteren opgehouden wiert.

't Welck noch niet afgedaen zijnde / is de Compagnie in Junio 1628. daer aen des te meerder gefegent; onder het belepdt van den Heer Carpentier (haere gewesene Generael aldaer) met vijf retour-Schepen t' huys behomende / mede bzengende een obertreffelijck cargifoen.

De periculen die de Bewint-hebberen bespeurden / waer inne haer komende Schepen / van jaere tot jaere / meer ende meer in verbieden / soo wegghen het ophouden van de Engelschen, als rooven van de Duynkerkers, heeft haer doen resolbereen / jaerlijchs een machtige vloot in de Noort-Zee te houden / om op de selbighen (haer komende Schepen) te passen ende binnen te bzengen / tot dien eynde ditmael daer Admirael overstellende Ian Dirckfz. Lam (booz desen de Indien besochte hebbende) dat de Duynkerkers geen klepne schzick aen gebzacht heeft. De dzy boven-gemelde Schepen van haer Engels arrest ontslagen / ende t' huys gekomen zijnde / heeft nieuwe couragie berwecht / sulck

fulcx dat in October noch mael elf Schepen onder de Generael Jacob Speckx derwaertz fonden ; met welcken gins aen repfde/ben erbaren Mathematicus Iohannes Walbeck.

Daer teghens quam weder te booren het Schip Vianen, zijnde in Ianuary laefleden van Batavia t' zepl gegaen / op hope van goedt fapfoen de Strate van Baly dooz lopen / t'welcke mislucht zijnde / geraecte op de hooghte van 77. graden / op Zuyderlant van Magellania incognita aen de gront / daer naer ober boozt fmpinghe van beel kofstelijke Waren / met groot perijckel los geraecten / onderweghen de Bloote van Adriaen Block ontmoetende / die beel ramps uytgefaen hadde : Wpders met tijdinghe hoe eenighe Iavanen den Generael Ian Pieterfz. Coen meynen aen kant te helpen / t'welck dooz een Chineefchen jonghen ontdeckt wierde.

Het jaer 1629. heeft haer geen minder gunfte als de boozighe jaren willen toonen / bermits een rijke vloot van ses Schepen onder dzz particuliere Gouverneurs te hups

bequamen ; met tijdinghe hoe den Mataran naer beel listighe aenflaghen epndelijck Batavien belegerd hadde / t'welck naer drie maenden weder heeft moeten verlaten / meer als seftchien duysent van de fynen daer booz gefnevelt zijde.

Den wel-befochten en genereuse Pieter van den Broecke, nu langhen tijdt in Indien geweeft / oock eerste aenlegger der Negotie en Cantoren in de Noode See / en die conftrepen / is het jaer daer aen mede ober ghelomen / met hem bzingende 7. retour-Schepen / wiens ladinghe op tachtentich tonnen Gouts gewaerdeert wiert. Doch niet sonder droeffheyt en ongeluck vermengt / midts fijn sevende ende achtste Schip most achter laten : het eene onder de Vlaemfche Oplanden van fijn eygghen hper verbzandende / het ander achter Yrland omloopende ; boozt met tijdinge / hoe den Generael Ian Pieterfz. Coen, twee dagen booz het oberkomen van Jacob Speckx, schielijcken deser Werelt oberleden was / die het Generaelfchap by pzoofie bekleede.

Ick soude verder verhalen, wat in de volgende Iaren, laengaende dese Compagnie, heeft toe-gedragen : maer alsoo ick een Tweede Deel meen te Drucken, daer toe ick al eenighe Voyagien in schrift hebbe, en verwacht van eenige Schippers, die zedert 't laer 1630. vier à vijf tochten hebben gedaen, waer van fy seer fray Journael gehouden hebben, van watter gepasseert is, so te Scheep als te Landt zijnde. Ondertusschen versoeck ick vriendelijck aen de Lief-hebbers, soose eenighe fraeye geschreven Voyagien hebben, die den Druck waerdigh zijn, gelievense mijn ter handt te stellen, false in't Tweede Deel mede in-voegen. Ondertusschen kondt ghy U L. met dit Eerste Deel verlustigen, in 't lesen van dese neven-staende, seer vermaeckelijcke Ooft-Indifche Voyagien.

Dit wenscht U E. Verplichten

Gillis Joosten Saeghman.

S O N N E T.

Wanneer den Spanjaert trots, 't Vereenicht Landt
 woud' dwingen,
 En focht te Vuyr en Swaert, gestaegh die om te bringen
 Die by hem Hand'len quam, so koos men strak party,
 Men gorde voort het Swaert, als Vyandt, op de Zy.
 Veel Koopluy aengeport door d' Indisch groote Schatten,
 Die maecken Compagnie, dien Handel zy hervatten,
 En reden Scheepen uyt, sy sijn terstont gegaen
 En hebben Vree' gemaect met d' Rijken Indiaen.
 Sy doen daer Coopmanschap met dese vreemde Liedem,
 Sy bouwen Stadt en Fort daer over sy gebieden,
 Daer haer nu d' Indiaen als Slaef en Knecht bedient,
 En mang'len haer het Goedt, gelijk als beste Vriendt,
 Van dat 'er heerlijk is, als Syde, Porcelijnen,
 De Foely en Muscaet, de Nagels, Armozijnen,
 De Peper, Ambregrijs, de Suycker en Canceel,
 De Campher en het Lack, veel Peerels, in 't geheel
 De Rocken van sijn Syd', als meed' Catoene Garen,
 Het Zeyl-doeck, Indigo, en voorts veel and're Waren
 Die haer den Indiaen, met Scheepen vol, bestelt,
 Jageeft haer, als ten dienst, sijn Steeden en het Veldt.
 De Rijckdom komt haer toe, gelijk een gulle regen,
 Men speurt by d' Compagnie, de goede Godt sijn zegen;
 Godt maeckt haer machtigh, groot, hy staet in als haer by,
 Hy is haer als een schilt, ter recht en sliicker-zijd'.
 Ick wensch dat d' Compagnie, dus heerlijk, lang mach bloeyen,
 En dat in plaets van 't Aerdtich, sy weder daer doen groeyen
 Godts Woordt en suyvre Dienst, die over-groote Schat;
 Daer door dan d' Indiaen, die in Doodts-schaduw sat
 Van groot Afgodery, die d' Duyvel selfs aenbaden,
 Die sy, wat is 't een schrick, met Kinder-bloedt versaden,
 Aen-nemen mach Godts Leer; dan sal Godt g'stadichlijck
 Haer maecken, door dat Volck, van alle Schatten rijck.

a In het
 Jaer
 1595.

J. G. SAEGHMAN.

Hier na een Beter.